

Бібліотека Житомирського державного університету

ім. Івана Франка

*Формування критичного мислення учнів
в умовах НУШ*

інформаційно-бібліографічний список

Укладач: Аліна Мартинюк

Житомир 2026

Значення терміну «критичне мислення» дослідники і практики визначають по-різному. Наприклад, авторка підручника «Critical Thinking Skills» Стелла Котрелл зазначає, що «критичність – це прийняття до уваги альтернативних поглядів на різні питання». Автор «Філософії для дітей» Метью Ліпман розглядає критичне мислення як навчання вмінню розмірковувати та обґрунтовувати думку.

Критичне мислення – це вміння, що дозволяє людині приймати обґрунтовані самостійні рішення:

- визначати проблеми, ставити запитання;
- аналізувати, порівнювати, синтезувати, оцінювати інформацію з будь-яких джерел;
- розглядати з різних сторін, висувати альтернативи та оцінювати їх;
- формулювати аргументи, робити свідомий вибір на основі власних суджень.

Критичне мислення — це здатність аналізувати інформацію, оцінювати її достовірність і робити обґрунтовані висновки. Це системний підхід до розуміння фактів, виявлення логічних помилок, розпізнавання упереджень і прийняття рішень на основі доказів.

Розвинене критичне мислення передбачає цілий комплекс навичок, умінь. Значення мають не тільки окремі вправи (їх опис можна знайти на багатьох ресурсах), а цілісність застосування технології, філософія навчання (програма для дітей чи діти для програми), внутрішні установки вчителя, які транслюються у взаємодії з дітьми.

Список літератури містить 35 джерел за 2022-2026 рр.

1. Бадер С. О., Починкова М. М. Формування критичного мислення особистості в контексті ціннісно-сміслової парадигми освіти. *Вісник Луган. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка. Пед. науки.* 2023. № 4. С. 35-44. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vlup_2023_4_7.
2. Бондаренко Л. С. Розвиток критичного мислення учнів на уроках математики в початковій школі. *Перспективи та інновації науки. Серія "Педагогіка", Серія "Психологія", Серія "Медицина".* 2024. № 2. С. 82-90. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/prainnsc_2024_2_8.
3. Вишинська Г. В., Васільєва О. В. Розвиток критичного та логіко-математичного мислення молодших школярів засобами ігрових та проблемно-

пошукових технологій. *Пед. Академія: наук. записки*. 2026. № 26. URL: <http://pedagogical-academy.com/index.php/journal/article/view/1677/1528>.

4. Глінченко І. В. Інструменти розвитку критичного мислення учнів на уроках мистецтва в закладах загальної середньої освіти. *Теорія і практика управління соц. системами*. 2024. № 1. С. 122-133. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tipuss_2024_1_11

5. Демченко Н. М. Розвиток критичного мислення в учнів початкових класів на уроках математики. *Наук. записки Ніжин. держ. ун-ту ім. М. Гоголя. Психол.-пед. науки*. 2022. № 3. С. 38-45. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzsp_2022_3_7.

6. Демченко О. П., Драбинюк С. Ю. Евристичні питання як засіб розвитку критичного мислення молодших школярів у контексті наукової освіти. *Освіта та розвиток обдаров. особистості*. 2025. № 1. С. 76-82. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Otros_2025_1_13.

7. Десятник К. В., Тимошук М. С. Дидактична гра як засіб формування критичного мислення здобувачів початкової освіти. *Суспільство та нац. інтереси*. 2024. № 7. С. 155-166. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/scintint_2024_7_15.

8. Дмітренко Н. Є., Франчук Н. Л. Розвиток навичок критичного мислення учнів ЗЗСО на уроках англійської мови. *Сучас. інформ. технології та інновац. методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2024. Вип. 73. С. 79-86. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/mitimpt_2024_73_11.

9. Єгорова Ю. М., Пономарець Г. М. Критичне мислення вчителів та здобувачів Нової української школи. *Наук. вісник Мелітон. держ. пед ун-ту. Серія : Педагогіка*. 2023. № 1. С. 111-115. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmdpu_2023_1_19.

10. Жигайло О. О., Луців С. І. Технологія розвитку критичного мислення на уроках математики та української мови у початкових класах. *Перспективи та інновації науки. Серія "Педагогіка", Серія "Психологія", Серія "Медицина"*. 2024. № 12. С. 289-298. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/prainnsc_2024_12_27.

11. Карпишина С. Ю. Розвиток критичного мислення молодших школярів засобами проблемного навчання. *Поч. освіта: виклики сьогодення та перспективи розвитку* : зб. матеріалів II Всеукр. наук-практ. конференції. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2025. С. 53-55. URL: <https://eprints.zu.edu.ua/46071/>.
12. Компаній О. Розвиток критичного мислення у школярів початкових класів : з досвіду роботи. *Вісник Нац. ун-ту "Чернігів. колегіум" ім. Т. Г. Шевченка. Серія : Пед. науки.* 2023. Вип. 21. С. 13-20. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnuchkpn_2023_21_5.
13. Костюк Л. Освітні інструменти розвитку критичного мислення на уроках української мови в НУШ. *Наука. Освіта. Молодь.* 2022. № 15 (1). С. 221-224. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ScEdY_2022_15\(1\)__79](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ScEdY_2022_15(1)__79).
14. Кугай Н. В., Сліпущко О. О. Засоби розвитку критичного мислення здобувачів освіти в процесі навчання математики. *Вісник Глухів. нац. пед. ун-ту ім. О. Довженка. Пед. науки.* 2022. Вип. 2. С. 41-49. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vgnpu_2022_2_6.
15. Литвинов А. С., Непомняща Г. І. Розвиток критичного мислення молодших школярів на уроках інформатики. *Вісник Глухів. нац. пед. ун-ту ім. О. Довженка. Пед. науки.* 2024. Вип. 2. С. 147-153. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vgnpu_2024_2_19.
16. Мотуз Т. В., Пісковенко А. О. Розвиток критичного мислення учнів початкової школи через використання сучасних освітніх технологій в межах природничої освітньої галузі. *Перспективи та інновації науки. Серія "Педагогіка", Серія "Психологія", Серія "Медицина".* 2025. № 1. С. 774-785. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/prainnsc_2025_1_68.
17. Оліяр М. Розвиток критичного мислення молодших школярів у процесі вивчення предметів мовно-літературної освітньої галузі. *Освіт. обрії.* 2022. № 1. С. 114-118. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/obrii_2022_1_24.
18. Палій А. М., Єльчанінова Т. М., Ступак О. П. Критичне мислення як навичка XXI століття: роль освіти. *Перспективи та інновації науки. Серія "Педагогіка",*

Серія "Психологія", Серія "Медицина". 2025. № 1. С. 1646-1656. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/prainnsc_2025_1_140.

19. Плутіна А. Теоретико-методичні засади розвитку критичного мислення у молодших школярів. *Психол.-пед. проблеми сучас. школи. 2022. Вип. 2. С. 35-41. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ppps_2022_2_7.*

20. Ремньова Н. Ю., Підсосонна О. В. До проблеми розвитку критичного мислення молодших школярів як наскрізного вміння в умовах НУШ. *Вісник Глухів. нац. пед. ун-ту ім. О.Довженка. Пед. науки. 2022. Вип. 2. С. 209-216. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vgnpu_2022_2_26.*

21. Риждова М. Розвиток критичного мислення в учнів 10-11 класів за допомогою STEM освіти. *Наука. Освіта. Молодь. 2025. № 18. С. 267-270. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ScEdY_2025_18_92.*

22. Рудницька Н. Ю. Технології розвитку критичного мислення на уроках математики в початковій школі. *Наук. ініціативи сьогодення України: правові, економ., соц. та поведінк. аспекти : XIII Всеукр. наук.-практ. конференція. Житомир, 2025. С. 385-389. URL: <https://eprints.zu.edu.ua/46235/1/1.pdf>.*

23. Рудницька Н. Ю. Формування критичного мислення учнів початкових класів на уроках математики в умовах становлення Нової української школи. *Акт. питання гуманітар. наук. 2025. Вип. 83, т. 3. С. 274-280. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/43392/>.*

24. Савченко О. Л. Методика розвитку критичного мислення в учнів 5 – 9 класів. *Перспективи та інновації науки. Серія "Педагогіка", Серія "Психологія", Серія "Медицина". 2024. № 12. С. 784-792. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/prainnsc_2024_12_72.*

25. Савченко О. Л. Обґрунтування змісту розвитку критичного мислення учнів 5–9 класів. *Перспективи та інновації науки. Серія "Педагогіка", Серія "Психологія", Серія "Медицина". 2024. № 9. С. 365-374. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/prainnsc_2024_9_34.*

26. Савчук О., Єгорова І. Критичне мислення як педагогічна категорія: порівняльний аспект. *Проблеми освіти. 2024. Вип. 1. С. 317-327. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pros_2024_1_23.*

27. Савчук О. Критичне мислення: причини варіативності визначень і їхній вплив на освітні підходи. *Проблеми освіти*. 2025. Вип. 1. С. 546-560. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pros_2025_1_39.
28. Семенишина І. В., Соломін Є. О., Ювсечко Я. В. Медіаосвіта як засіб розвитку критичного мислення у здобувачів освіти: цифрові методи навчання. *Пед. Академія: наук. записки*. 2026. № (26). URL: <http://pedagogical-academy.com/index.php/journal/article/view/1635/1491>.
29. Скорик Т., Капара Р. Методи розвитку критичного мислення школярів засобами мистецтва. *Вісник Нац. ун-ту "Чернігів. колегіум" ім. Т. Г. Шевченка. Серія : Пед. науки*. 2023. Вип. 22. С. 156-161. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnuchkpn_2023_22_29.
30. Степаненко О. К. Ефективність формування критичного мислення на уроках зарубіжної літератури. *Пед. науки: теорія та практика*. 2022. № 3. С. 13-20. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vznu_ped_2022_3_4.
31. Толмачов В. С., Михайловський Д. А. Роль програмування та робототехніки в розвитку критичного мислення учнів. *Вісник Глухів. нац. пед. ун-ту ім. О. Довженка. Пед. науки*. 2024. Вип. 2. С. 162-169. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vgnpu_2024_2_21.
32. Чкана Я., Герасименко В., Стоцький І. Активізація критичного мислення учнів засобами когнітивно-візуальних технологій на уроках математики. *Акт. питання гуманітар. наук*. 2023. Вип. 64 (2). С. 364-369. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/apgnd_2023_64\(2\)_60](http://nbuv.gov.ua/UJRN/apgnd_2023_64(2)_60).
33. Шевцова Л. С., Валенкевич О. В. Розвиток критичного мислення як засобу формування мовленнєвих умінь та навичок. *Укр. полоністика*. 2024. Вип. 22. С. 158-166. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Up_2024_22_18.
34. Шквир О., Юнчик А. Педагогічні умови розвитку критичного мислення здобувачів початкової освіти. *Молодь і ринок*. 2023. № 5. С. 44-49. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mir_2023_5_9.
35. Шквир О., Ксьондзик Л. Технологія розвитку критичного мислення молодших школярів : авторський проєкт. *Молодь і ринок*. 2022. № 3/4. С. 39-43. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mir_2022_3-4_10.